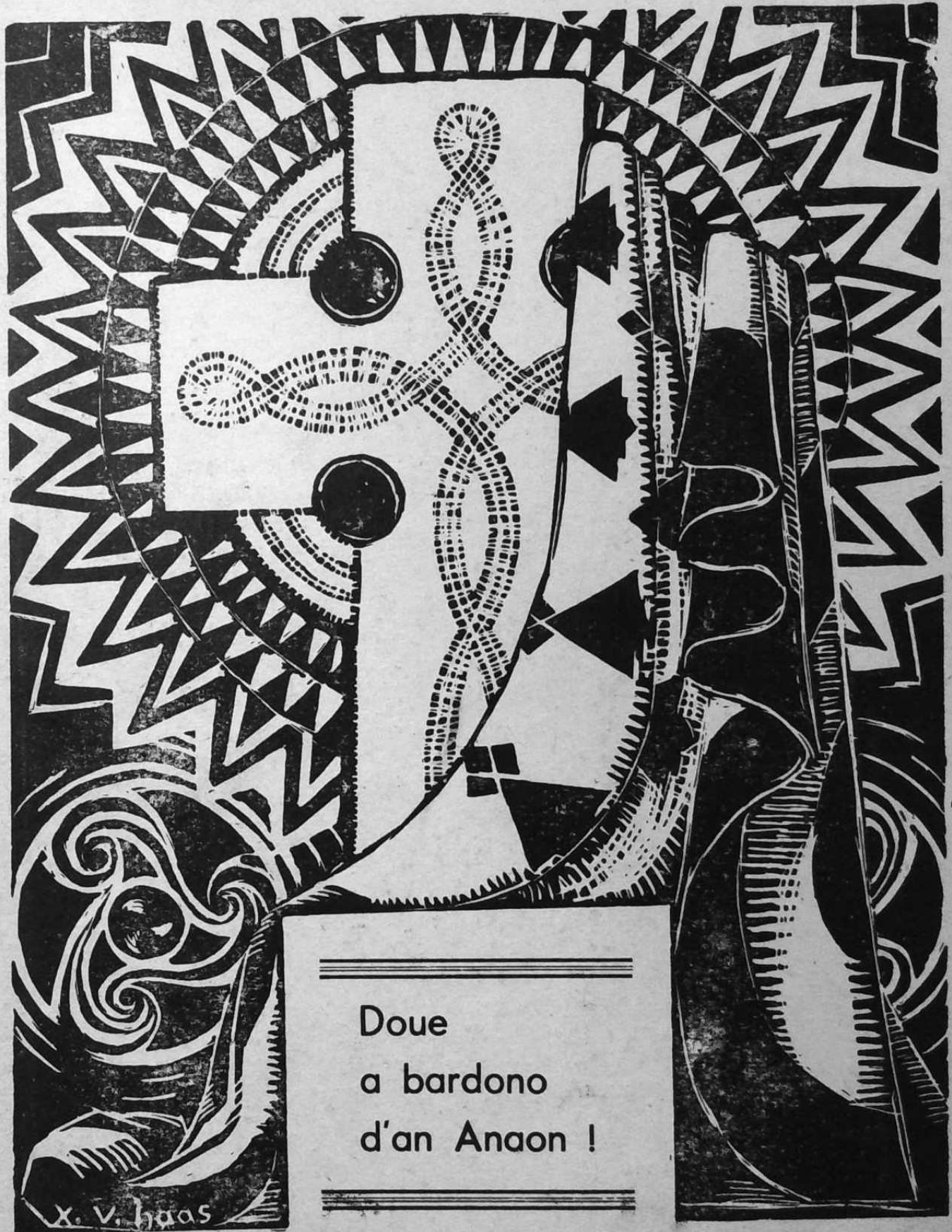

FEIZ HA BREIZ

== KANNAD MIZIEK AR VRETONED == MIZ DU 1938

=====
Doue
a bardono
d'an Anaon !
=====

FEIZ HA BREIZ

Renet gant an
Ao. PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz..... 15 lur — Frans ha broiou stag outi..... 18 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro 20 lur
Koumananchou a enor 20 lur

Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (Finistère).
C. C. 21.802 Rennes.

Lenh ha studia :

LA LANGUE BRETONNE en 40 leçons,
gant F. VALLÉE (Prudhomme, Sant-Brieg.... 15 fr.
GERIADURIG BREZONEK GALLEK,
gant ERNAULT (Prudhomme)..... 18 fr.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-BRETON,
gant VALLÉE (Imprimerie Commerciale, Roazon 75 fr.
LES MOTS FRANÇAIS ET BRETONS CLASSÉS
D'APRÈS LE SENS, gant VALLÉE (levr I).. 10 fr.
JAFRENNOU, Ti (An Oaled), Kerhaez (levr II) 12 fr.
NOTENNOU DIWARBENN AR GELTED (e ti
NOTENNOU DIWAR-BENN AR GELTED (e ti VAL-
LÉE, 37, rue St-Benoît, St-Brieg) hep gériadur 3 fr.
Pep levrenn gant gériadur..... 4 fr.
SKELTLA SEGOBRANI (e ti VALLÉE), pep levrenn 8 fr.

Prenit Drapoioù Breiz

Unvaniez Oberou Breiz (U. O. B.) a zo o paouez embann drapoioù Breiz, 1° e paper : ment 8×5 cm.
Ar pezh : 5 gwenneg. — 2 skoed ar 25. — 12 lur an 50. — 20 lur ar 100. — 95 lur ar 500.

2° E lien : a) ment : 10×16 cm. : ar pezh : 8 real.
b) ment : 17×42 cm. : ar pezh : 7 lur.

O goulenn ouz : Unvaniez Oberou Breiz (Union des Œuvres Bretonne), Pleiber-Christ (Finistère). C. C. Mme Caouisin, 22092 Rennes.

74^{vet} BLOAVEZ — Nⁿⁿ 11

Miz Du 1938

FEIZ HA BREIZ

1918

Breman ez eus 20 vloaz

1938

D'an 28 a viz here 1918, e oan e Valmy, el lec'h m'en devoa Kellermann, trec'het an Autrichianed hag ar Brusianed, d'an 20 a viz gwengolo 1792 ; skriva 'ris eno ar gwerziou-man :

Hor spered hag hor c'halon a zo o chom e Breiz
Hag a gav o magadur e bro goz hon tud keiz ;
En hent-se daoust d'o skuizder eo e c'hellont herzel
Hag ober d'hor c'horf bale, war hent striz ar brezel.
Pa vezo anavezet ar gwir en deus pep den
Da viret yez e dadou ha da heuilh o c'hredenn,
Neuze eo e tiskenno ar peoc'h war an douar
Hag e chomó dourn ha dourn, gand ar justis e c'hoar !

Ugent vloaz a zo abaoe hag ar gwiriou-se n'int ket sioüaz, anavezet c'hoaz ha setu aze perak eo bet ken tost ar-nev ar brezel da strakal adarre.

Gant gouelioù an Holl-Zent 1918 e oan e Condé-les-Vouziers. Eun ifern nevez a oa eno.

Pebez noz an Anaon a dremenjomp o tougen korfoù ar re c'hloazet a-dreuz prajeier an Aisn, sklerijennet gant luc'hed ar c'hanolioù o kroza heb ehan.

Nak a glemmoù ankenius a zave a-gleiz hag a-zehou.

Klevet a ran c'hoaz unan eus ar re hon devoa douget, Mamadou Diallo, 54° B. T. S. 4° C^{le}, ginidik eus Tindalo, kelc'h Kankan, er Guinea, o lavaret d'in war e dremenvan, d'an 2

a viz du : « O ! va Doue, me n'em eus ket goulennet dont d'ar brezel; nann ! da ! Merka o deus graet war va faperiou em eus goulennet dont, ez oun « engagé volontaire », met n'eo ket gwir ! Redet o deus war va lerc'h; tapet oun bet dre heg hag e leveront emañ aman dre gaer ! » hag e nije e spered warzu e vro, warzu e vamm, warzu, fizians am eus, bro an heol a bado da viken.

Paourkêz Mamadou ! Paourkêz kêz tud du ! Skrija a raent o welet ar gristenien oc'h en em laza evel ma raent.

Endra ma tispennemp roudou an Alamaned a oa o te-c'het, e welis e tal Vouziers, unan eus euzusa taolennou a welis biskoaz : pemp soudard lazet mik, en dervez a-raok, gand eun tenn kanol, ha chomet, en o sav, spég an eil ouz egile, sounnet o c'horfou gant yenienn ar maro.

E tal iliz Fresnois, harp e Sedan e lakis, en douar beniget, d'an 10 a viz du, diouz ar pardaez, korf Jean Guehe-neuf, 251° R.T., 17° C°, cl. 1915, Vannes, 406, lazet daou zer-vez a-raok !

Paourkêz Breizad yaouank ! E kement lec'h ma oa eur gwall daol da skei e veze kaset ar Vretoned hag e kement lec'h ma 'z eus gellet gounit tachenn ha mont a-raok e c'hel-let lavaret : « Eno edont ! »

Bet int goell an arme hag abalamour da-ze e vezent stre-wet aman hag a-hont evit ma teuje ar C'hallaoued da gemeret skouer warno ha da zével eveldo, war o zreid !

D'an 18 a viz kerzu e tiskennjomp e Morsbach hag e voen kaset da loja da di Joseph Tragas hag a gemere ivez perz, tra sonezus, e stourmad Vouziers, da C'houel an Holl Zent, a-raok.

Ober a eure d'in eun digemer eus ar re laouena !

D'an 19 a viz kerzu e oan lojet en eun ti-skol, e Schaff-brucken, harp ouz Sarrebrucken; o welet e oa daou baotr er porz, o c'hoari, e c'houlennjomp digand ar mestr-skol ha d'ezan e oa an daou baotr-se a oa o c'hoari, en e gichen : « O ! nann ! emezan; me ne 'm eus nemed unan...., evel e Frans ! »

D'an 28 a viz kerzu, e Kaiserslautern, e voe gourc'hemen-net d'in kas kelou da vêt ar Roc'h, e kichenik Landerne, edo Yvon-Edouard-Mari Begot, cl. 1897, 114° R.A.L., war e dremen- van.

P'en em gavis e tal e wele, da 11 eur e oa eun eur a oa ma oa dilavar; komz a ris outan, koulskodde, hag an den to-c'hor-se, hep anaoudegez, o klevet yez e vamm, a gavas c'hoaz nerz a-walc'h, evit dont diwar dreujou ar bed-all, war e giz, da anzav e bec'hejou ouz eur beleg eus e vro, da rei da anaout edo e dud er Roc'h, en devoa eur c'hoar mestrez-skol gristen e Caudan hag eur voereb leanez wenn e skol baotred ar Folgoat.

Eun eur goudeze e tremene, laouenaet e galon o veza m'en devoa gellet ober e c'hourc'hemennou diweza d'e dud ha lakat urz vat en e ene a-raok mont dirak Doue.

*

**

A-raok kuitaat ar Frans, evit mont da Kaiserslautern, e kavis war va hent eun deiz, eur beleg koz; ouspenn dek vloaz ha tri ugent en devoa ha daou vloaz ha tregont a oa ma oa person e Troussey.

Pa voe sinet an ehan-brezel, an Aotrou 'n Eskob a lezas frankiz gand e bersoned da gana ar « Magnificat » pe an « Te Deum » : « Me, eme berson Troussey, n'em eus kanet nemed eur « Magnificat », breman p'eo aet an Alamaned er mêt eus ar Frans; met pa 'z ay o menozioù fallakr d'o heul, neuze e kanimp ivez an « Te Deum » !

Ya ! e gwirionez, menozioù an dud a gar ar brezel hag a c'houlenn brezel a zo menozioù fallakr.

Ra deurvezo gand an Aotrou Doue dispenn menozioù euz an dud-se ha lakat ar peoc'h da jom, da vat, war an douar, gand ar justis, he c'hoar !

Y.-V. PERROT.

An divroerez e Breiz mil bloaz goude ma voe adsavet

Gant Alan VARVEK ⁽¹⁾

Kenvroiz ker,

Bremañ ez eus mil bloaz ec'h en em skignas dre vroioù ar C'huz-Heol eur c'helou a bouez hag a lakaas ar bed kristen a-bez da dridal gant al levenez : 'an Normaned, tud fallakr ha direiz, oc'h ober o mistri war Vreiz Vihan tost da dregont vloaz a oa, o devoa bet 'lamm digant Alan al Louarn hag e Vretoned kalonek hag ar re anezo ne oa ket chomet o c'horfou da ober temz e douar hor bro a dec'he a-dreuz ar mor, strafuilhet gant ar spont ha gant ar'rann-galon da veza bet trec'het, etrezek an Hanter-Notz teñval ha sklas, o bro e'hinidik.

Eur youe'hadenn a levenez a dregernas dre bevar c'horn-hou Breiz : hor bro, re-bar d'eur c'horf skornet ha divuhez yac'haet a-nevez gant eur gwad nerzus ha kreñv deuet ennañ pa edod eun nebeuta soñj, a savas eur wech e'hoaz gwan da gentan met leun-barr he e'halon gant ar fizians en hec'h amzer-da-zont, hag en em lakaas da labourat a-zevri evit ma teuje da veza evel gwechall perlezenn ar C'huz-Heol ha douar ar Sent. Ar c'hêriou dismantret a voe adsavet ha kae-raet ; an ilizou diskaret pe gouezet en o foull, heñvel ouz ar bokedou hag a vez peb nevez-amzer o fêcha hor prajeier hag hor parkeier, a vleunias niverus ha leun a c'hened dindan an Neñv digatar ha digoumoul.

Ar gwad he devoa kollet hor bro a oa he foblans, an dud a oa o chom enni pa oa deuet an Normaned villiget, evel eun tarz-mor divent, d'he goueledi didruez. Met ar boblañs reu-

(1) Studiadenn diskleriet e Lanuon da zervez studi ar Bleun-Brug, gant Youenn ar Goff, noter e Gouezeg.

zeudik-se hag a oa tec'het kuit kerkent ha ma oa bet diframmet Breiz diganti hag a veve en anken hag er vez, harluet ha skignet du-mañ ha du-hont er broioù estren, Bro-Saoz, Bro-C'hall, Neustria, Akitania ha pelloc'h e'hoaz marteze, pa glevas hano diouz ar pezh a oa e'hoarvezet war zouar he c'havell a nijas kuit diouti an eñvor e'houero ens an trubuilhou spontus he devoa bet da e'houzañv. Kerkent e voe war-sao hag hep sonjal an distera er pezh edo'o vont da goll, en dour-nadig arc'hant arboellet gant poan hag er vuhez sioul edo o ren neuze e broioù disamm, d'ar mare-se da vihana, diouz gwalemm ar brezel, e kerzas da Vreiz, ar vro drastet ha dismantret, ar gouelec'h euzus ha ne oa ennañ nemet tiez pullu- e'het o tivogedi ha korfou-marzo o'vereina.

Ar garantez divuzul a vage pep Breizad en e galon evit e vro he devoa graet ar burzud fealzus-se. Ne zaleas ket ar Vretoned da en em gavout niverus er rouantelez a oa bet kronet gant Nevenoe, Erispoe, Salaun hag Alan Veur, o friñsed koz.

Pobla a rejont adarre Gorre ha Goueled Breiz hag adveva a reas an nao eskopti kaer a oa bet savet pe'diazezet gant Tadoù ar Vro, ar Sent koz-se ha n'o devoa ket bet o'far er bed a-bez.

Evel an Aotrou Krist, dispennet e gorf gant ar gouliou hag o tazore'ha d'an trede deiz leun a e'hloar e kreiz eur sklerijenn vurzodus, edo Breiz o sevel eus a varo da veo, ma e'hagnet 'ha die'hailhet met kreñvoc'h eget biskoaz koulskoude dre youl he bugale unanet kenetrezo : tud a wad uhel ha kouerien, beleien ha mencec'h, mieherourien ha martoloded.

Ya ! Ade'hraet eo bet Breiz gant an dud kalonek-se, hag epad pell amzer ar sked hag ar brud anezi, ker splann hag eun tour-tan e teñvalijenn an noz, a zo'bet e kornaoueg an Europ evel eur skouer dinamm dirak ar broioù-all sonezet. Hag hizio an deiz, daoust d'ar stad reuzeudik ma 'z omp kouezet enni, ma chom e'hoaz eun elfennig garantez evit hor bro e goueled kalon eun nebeudig ac'hanomp, e theomp kement-se d'ar re-harluet a zeredas hep marc'hata da sevel eur Vreiz nevez war dismantrou an hini goz.

**

Mil bloaz a zo tremenet abaoe an deiz ma welas hor Bro he bugale reuzeudik o tistrei flaveti hag o tegas d'ezi ar vuhez he devoa kollet e kreiz eur gorventenn spouronuz ha ganaz.

Siouaz ! « Diou, teir amzer en deus an den ha n'int ket heñvel an eil diouz eben », a lavar unan eus hor c'hrenn-lavariou. Gant ar broiou e c'hoarvez ivez evel gant an dud. Diou, teir amzer ha muioe'h marteze o deus endra ma'padont.

Ar Vreiz he devoa trec'het war an Normaned a baras skedus etonez ar rouanteleziou-all epad meur a gantved ha n'eo ket war ziskar e yae. Niver an dud a'oa enni o veva a greske bep eun tammig daoust d'ar brezelioù drastus a zeue a-wechou da laza he gwella bugale, dare dale'hmata d'he difeun ouz hec'h enebourien douet, Saozon ha Gallaoued.

Diwezatoe'h, pa rankas kodiana gant Bro-C'hall, he c'hannaded er Breujou a stourmas eviti kalonek hag a reas hag he feadra, traou ha na c'hall ket eur vroad-tud kreski he niver ha gwellaat he doare-beva hepdo.

Reuz an Dispac'h bras a voe ken gwaz ha taol ar maro evit hor bro. Lemel a reas an dispac'herien he gwirioù diweza diganti hag abaoe ar mare milliget-se ar re a zo deuet war-lerc'h ar Jabokined o deus kendale'het gant al labour o devoa boule'het ar re-mañ. Gallekaet o deus ar Vretoned tamm ha tamm ha lakaet eun darn vras anezo da gaout dismegañs ha mez ouz ar pezh a gare kement o zud koz gwechall : da lavarout eo o feiz hag o bro.

Kalz o deus dilezet o feiz ha bemdez e kresk, en eun doare strafuilhus, niver ar re a zilez o bro. N'eus ere ebet ken o tere'hel stag kalon ar Breton ouz douar e gavell, ouz iliz e barrez, ouz chapel e dreo. An dud koz hag an traou koz a zo disprizet, rak ret eo, a lavar lod, kerzout gant ar mare ma vevont ennañ, mare an « araokaat », mare ar beva-mat.

Breiz, evit an dud-se, a zo eun dra varo, eun dra mat nemetken da veza komzet diwar e benn el levriou-koñchennou.

Kalz talvoudusoc'h eo evito mont e kêr, da Bariz dreist-holl, da ren war o meno eur vuhez dibreder, pe kaout eur garg bennak dindan ar gouarnamant, ne vern pegen dister e vez ar garg-se.

Hag hizio an deiz, pa dlefe beza hor c'halon leun-barr gant al levnezh o lida milvet deiz-ha-bloaz adsaveidigez Vreiz, e rankomp, siouaz ! hirvoudi war he doare ankenius ha trist rak taget eo gant kleñved an **divroerez**, eun droug re-bar d'ar c'hrign-beo hag he diskaro buan ma ne daolomp ket evez ouz kement-se.

**

Hervez « Ar Vro Goz », kelaouenn c'hallek al labourerien-douar vreton, ez eo bihanaet eus a dri milion, adalek ar bloaz 1911 betek ar bloaz 1931, niver an dud a zo o chom war ar maez e Bro-C'hall a-bez. Etre ar bloaz 1921 hag ar bloaz 1931, trizek kant mil labourer-douar ken mistri ken servichourien, o deus en hevelep bro nac'het o micher hag aet d'ar c'hêriou.

Ar re o deus graet an enklask-se n'o deus ket lakaet an diforc'h etre Breiz ha Bro-C'hall. En niverioù meneget er « Vro Goz » emañ mesk-oc'h-mesk ar Vretoned hag ar C'hallaoued. Ouspenn, ne gomzer er gelaouenn nemet diwarbenn ar gouerien.

Nebeud a bouez en deus evidomp ar pezh a dremen e Bro-C'hall e-skoaz ar pezh a dremen en hor bro. Setu perak e vije bet talvoudus bras d'eomp gouzout niver hor c'henvroiz divroet, n'eo ket hepken niver al labourerien-douar met c'hoaz hini ar vicherourien hag ar besketaerien. Mat e vefe c'hoaz gouzout da belec'h e yeont, pe seurt kreizennou a ro degemer d'ezo, war be seurt micherioù e labouront ha pe zoare-beva eo o hini.

Sevel eur seurt labour e sell eus hor c'henvroiz a vefe diaes-bras ha n'eo ket eun den e-unan a zo gouest d'her e'has mat da benn. Ouspenn ma vefe ret kaout meur a hini da bleustri warnañ, al labour-se ne e'hellfe beza graet nemet dre hir-amzer ha war-bouez ober kalz enklaskou.

N'ouzomp ket, eta, tost da vat zoken ped Breton en deus kuitaet e vro. Klevet hon eus lavarout hepken ez int niverus kenañ e Pariz, en Haor-Nevez, e Trelaze. Er gêr-mañ 'e kaver a vagadou mengleuzerien eus Pleiben ha Goezeg ha, dreist-holl, eus Sant-Wazeg, Moe'htre Sant-Hernin ha Mael-Keraez. Lavaret e'vez eo Trelaze kêr-benn an Dardouped hag ar Vadennded.

Kalz Bretoned all a zo e'hoaz e Kreizteiz Bro-C'hall o tere'hel atañchou. Daoust d'ezo da veza chomet war ar maez ez int kollet evit Breiz, an darn vrasa anezo da-vihana.

E-leiz eus hor e'henvroiz a gaver er C'hanada hag e Stadou-Unanet an Amerik. Ar re-mañ peurvuia, ha kement-se a zo mat, a vez gwelet o tistrei d'o bro goude ma o defe arboellet peadra da brena eun ti pe eun tamm douar. An dud a ya d'an Amerik n'emañ ket en o soñj eun eno da ober o annez. O menoz a zo dastum arc'hant ha dont goude-se da Vreiz. Bourrusoc'h eo d'eomp, eta, gwelout Bretoned o kemerout hent ar Bed-Nevez eget hini Bro-C'hall.

Siouaz ! Niver an **Amerikaned**, evel ma 'z int hanvet du-mañ a zo bihanik e-skoaz hini an dud a ya da Vro-C'hall pe d'ar broiou perc'hennet ganti, evel an Aljeri, ar Marok, an Tunizi, an Tonkin ha me 'oar ?

Hor mere'hed yaouank o defe evel mez o eun ti pe viti-zien en o bro hag a gerz a-viliadou bep bloaz da glask sao e Pariz hag er e'hériou bras all e-lee'h ma koll kalz anezo o yec'hed hag o enor. E kêriou bihan hag e bourc'hadennou Breiz-Izel ez eo diaes bras kaout mitizien ha war ar maez e vihana bep bloaz o'niver. Koulskoude, hervez ma em eus gwelet va-unan ez eo paet tost da vat ar mitizien ken ker gant ar Vretoned eget gant ar C'hallaoued. Hag eun dra 'zo hag a vefe talvoudus-bras d'ar mere'hed yaouank a rank mont da e'hounit o boued ma karfent soñjal ennañ : n'o deus ket kement a lee'h hag a zigarez da zispign dre amañ eget er e'hériou bras a-ziavaez-bro ; war bonez eun ti pe eun ti e'hellfent arboell kement pe vuioe'h a arc'hant e Breiz hag e Bro-C'hall. Met ar e'hiz a zo deuet da redek warlere'h ar blijadur ha kalz toniusoc'h eo beza matez e ti eur bourc'hiz e Pariz eget e ti eur mestr bihan o eun en eur voure'hig a Gerne, Leon, Treger pe Bro-Wened.

Bremañ ez eus eun nebeut bloaveziou e yae kalz paotred yaouank war al labouriou bras, da ober toullerien-font pe savennerien-zouar. Daoust ma kendalc'h e'hoaz hiniennou da gemerout ar vicher boanius-se, an darn vrasa a gav fred er « Garde Mobile ». E parrez Brieg, tostik da Gemper, e weler an holl baotred yaouank a e'hell kuitaet er gêr o e'houlenn beza degemeret e-touez an archerien a e'hiz nevez-se.

Tud parrez Speied, e bro an Dardouped, a ya d'ar staliou-labour a zo e Grand-Couronne, en Normandi. N'eo'ket ar baotred yaouank hepken a gerz di met mont a ra ivez gwazed dimezet o kas d'o heul gwragez ha bugale. Ouspenn pevar e'hant den ginidik eus Speied a zo bremañ o eun ti e Grand-Couronne.

Betek-hen ar re a oa perc'henn d'o douar pe merourien abaoe pell 'zo a chome feal d'o micher goz hag a boanie diouz ar gwella da lakaat o atañchou da dalvezout. En daou vloaz diweza-mañ hon eus gwelet, er parreziou a zo tro-war-dro da Bont-ar-Veuzeun, tielen o tilezel mereuriou bras ha mat hag o vont da labourat evit seiz pe eiz kant lur' ar miz e stal-boultr an arme. Ar re-se, evit gwir, n'o deus ket kuitaet ar vro, met petra ne rafent ket evit kaout an enor da veza « dindan ar gouarnamant », evel ma lavaront ? Diskouez a reont splann n'o deus nemet dismegañs evit al labour-douar, micher boanius a dra-sur, met ken enorus ha ne vern pe hini all.

« Beza dindan ar gouarnamant », setu aze youl an darn vrasa eus Bretoned hon amzer-ni. Sponted ha sebezet e choman pa sonjen en niver bras a genvroiz a anavezant hag a zo e Bro-C'hall hag en he zrevadennou o labourat war an heñchou-houarn pe evel posterien maltousterien pe vleinerien-tramou.

Bep eun tamm e vihana poblañs Vreiz eus an eil bloaz d'egile, kement-se a zo anat. Lavaret em' eus d'eo'e'h bremañ eo diaes gouzout ped a dud o deus dilezet ar vro, met pep hini ac'hanomp en e barrez e-unan a e'hell gwelout an droug en deus graet an divroerez enni.

Va lezit, evit lakaat eur skouer dirak o taoulagad, da gomz d'eo'e'h diwarbenn ar barrez ma emañ eun enni. Brudet eo Goezeg da veza eur barrez vat ha pinvidik. Hee'h

avalou-douar dibabet evit an hada a zo prizet-bras e Kreiz-teiz Bro-C'hall. Anaout a ran enni tieien hag a werz avalou-douar evit talvoudegez 40 pe 50.000 lur arc'hant bep bloaz. He douarou a zo strujus ha mat d'an ed hag he loened lart a zo goulenn d'ezo.

Koulskoude, tud yaouank ar barrez he dilez kerkent ha ma kavont an tu. Ne vije ket bet labourer an hanter eus an douar enni ma n'o divije ket kavet pennou-tiegezh Goezeg mevelien ha mitizien e Sant-Toz hag en Edern, diou barrez paour a zo douar-oc'h-douar ganti. (Da gendere 'hel:)

Ar Skarzer Siminaliou

An Aotrou de Mun, paeron ar Bleun-Brug, a oa eur prezeger helavar meurbet ; eun dervez m'edo ouz e daol-labour, oc'h noza eur brezegenn, e klevas eur skarzer siminaliou o tremen dindan e brenestr. Eur paotrig bihan oa ; her pedi a eure da bignat d'e gampr ha da rinsat e siminal.

Eun eur goude, ar paotr a ziskenne goloet a c'houezenn hag a huzel.

— Petra 'm eus da rei d'it, paotrik ? eme an Aotrou de Mun.

— Dek gwenneg, Aotrou !

— Sell ! Setu aze da zek gwenneg !

Hag ar paotr a yeas en hent, laouen evel ar Spered Santel.

N'eo ket diskennet, mat a-walc'h, an dereziou gantan, ma lavare an Aotrou de Mun outan e-unan : « Gwerz eun tamm bara am eus roet d'ezan ; maga a c'hell gantan e gorf ; met e kenver e ene n'em eus graet vad ebet d'ezan ! »

Hag e c'halvas, d'ar red, ar paotr da zont adarre d'e gaout ; gwelet a eure raktal ne ouie na « Pater » na « noster », ha ne oa bet graet hano ebet dirazan c'hoaz eus a Zoue.

An Aotrou de Mun a gargas unan da zeski d'ezan e gaktekiz : daou viz goude e rae e bask kenta ha daouzek vloaz goude e oa beleg.

Gwelit neuze pegement a vad a c'heller d'ober pa garer beza evesiant !

PEDENN

Me 'fell d'in, va Jezuz, ho karout dreist pep tra ;
Dalc'hit, tost d'ho kalon, va c'halon-me, bepred ;
Gant tan ho karantez he dêvit, me ho ped,
He c'hasit da netra !

II

Pe welloc'h : ma 'z eo ouz ho kalon-c'honi henvel
Deuit enni, he c'hargit holl ! hag hi estlammet,
Diouz va c'horf dister a nijo diliammet
Hag e rankin mervel !

III

M'hoc'h ador/hag ho kar, va Mestr ha va Zalver !
C'honi 'varvas evidon, Evidoc'h me varvo ;
Pa vo va daoulagad sklaset gant ar mard
Roit d'in digemer !

IV

Neuze, war ho kalon, va stardit da viken,
Na lezit ket da vont diouzoc'h va ene !
« Etre ho tivrec'h epad an eternite. »
Ha setu va fedenn !

TINTIN ANNA.

Distro Fanchig

da Roz ar Vern

Laouen e pare an heol disadorn, a-us da gêriou Breiz-Izel, pa zistroe paotred ar c'hlas d'ar gêr. Daoust d'e zremm morlivet, demguzet awechou dindan ar c'houmoul, e seblante gant an heol-se kaout c'hoant c'hoaz da ziskouez n'edo ket echu an hanv.

An hanv ! Nann n'oa ket echu. E gwirionez, bez'edo, en deiz-se, en e sked, e tiegez Roz ar Vern. Ar c'halonou eno a oa leun barr a joa hag a levenez, gant distro Fanchig, ar paotr bras, peure'hraet gantan e amzer zoudard.

P'en em garer, evel e Roz-ar-Vern, n'eus ket a lec'h da veza souezet gant kement-se.

Ar joa hag al levenez a oa seul vrasoc'h ha c'houekoc'h, mar d'oa bet gwasket muioc'h ar c'halonou, epad miz gwengolo, gant trouz ar brezel, o vennout diroll warnomp. Dispenet oa breman an arme du, nijet kuit an hunvre fall, pegwir Fanchig a oa distro d'ar gêr. Distro oa evit kemeret e blas, chomet goullou, abaoe daou vloaz a oa ; evit kemeret e blas en ti, hag ouz an daol, e kichen e dad hag e vamm, e kreiz e vrendeur hag e c'hoarezed ; evit kemeret e blas ive er park, rak labourer-douar e fell d'ezan beza, goude e zervich, evel araok...

An daou vloaz-se, tremenet pell diouz an dud, ha diouz an traou, a garie kement, hir oant bet da dremen evit Fanchig. Amzer inoüs, ha kalet awechou, evit e galon a goneriad kristen ; amzer, ha n'oa ket bet kollet holl, koulskoude, gwella pez a zo.

Oc'h echui e zaou vloaz servich Fanchig a zo denoc'h, startoc'h eo en e vennoziou, digoroc'h ivez e spered. Goude beza bevet, epad keit all, etouez a bep seurt tud, eo denet da anaout gwelloc'h pegen trist eo buhez tud a zo, eo denet da welout skleroc'h talvoudegez, hep par, buhez an dud diwar ar mêz.

N'eo ket mank ez eus bet klasket hen distrei diouz al labour douar, hen dere'hel en arme, rei da esperout d'ezan labourou skanvoc'h ha gounidegez vrasoc'h. Fanchig n'eo ket bet dare d'ezan beza tonellet. El lec'h m'eman ho tenzor, eme an Aviel, eno ive eman ho kalon. Tenzor Fanchig oa ar gêr, er gêr ive edo e galon epad e amzer zoudard. War-du ar gêr-ze, e tistro laouen, gant eur garantez, birvidikoc'h c'hoaz breman, evit ar c'hornig douar m'en deus gwelet ennan an deiz, evit an tiegez-se, m'oar ennan ken unanet, evit ar parkeier-ze, a oar ervat, e ranker o c'haret kalz, evit en em blijout o labourat enno. Tost d'ezo e kavo an aer vat, ar frankiz, ar ye-c'hed, al levenez, an eurusted... kement a c'hoanta e galon.

Fanchig a gompren gwelloc'h breman eo an eurusted-se, hag a gemerer kement a boan evit redet war he lere'h, eun dra a zo tostoc'h d'eomp eget na sonjomp. An eurusted, bez eman er stad a vuhez-se, m'omp bet laket ennan gant Doue, o poania, a zeiz da zeiz, da wellañ ar stad-se, o klask hor joa er vuhez a familh.

Fanchig a zistro d'ar gêr evit en em reiñ da vuhez e familh. Met gouzout a ra ez eus tachennou all hag a c'houlennno, hag a c'hortoz digantan gwestla d'ezo nerz e yaouankiz. Bet e vezo tachenn ar barrez hag a dlefe ive beza eur familh, en em garer enni evel breudeur, bet e vezo c'hoaz tachenn ar vicher hag a vefe kaeroc'h ma vije muioc'h a emgleo hag a garantez etre an dud.

O kemeret a nevez e blas, er barrez, Fanchig a wel ez eus eleiz a draou en-dro d'ezan da ober. Gant e gamaladed, eus yaouankiz ar mêziou, eo prest da labourat, hervez e c'hal-loud, da zigas e vaen da adsevel kaeroc'h e gornig bro a Vreiz-Izel, da zigas e lodenn a c'hreun mat evit ma tiwano ware'hoaz muioc'h a garantez hag a joa etouez e genvroiz.

L. B.

KELEIER AR MIZ

AOTER ITRON VARIA GOATKEO

P'edo koummoul du ar brezel o vennout straka a-uz an Europ, da zeiz Gouel Mikael, patron Menez Are, tan Aotrou Dupare, eun tregont beleg, war e dro, a gensakras aoter chapel nevez Itron Varia Goatkeo, e Serignac.¹

An A. Thomas, person Lannilis, a reas ar brezegenn hag an A. Cozic, person Ploneis, ginidik eus a Serignac, a ganas an oferenn genta ouz an aoter nevez.

Ra deuo an enor-se grêt da chapel nevez Koatkeo da lakat Mamm-Doue da zellet a drez ouz kristenien ar Menez.

BREURIEZ-VEUR AR BREZONEG

Da heul eur votadeg graet gant an izili, an Aotrou F. Vallée a zo bet anvet Rener Breuriez-Veur ar Brezoneg, d'ar 16 a viz here 1938.

Ar Sekretour :

L. NEMO,

12, place de La Tour d'Auvergne, Brest.

Yec'hed mat ha buhez hir d'ar Rener nevez.

EUREUJOU

Fransaik Creac'h ha Simona Kermaol a zo bet eurenjet, e Kleder, gand an A. Cadiou, rener e skolach Kastell-Paol, d'an 22 a viz gwengolo ; Alan Quere ha Jann-Yvona ar Gwen d'ar 27 eus an hevelep miz.

BADIZIANTOU

Eliana Berrou, eus a Zant-Andre, a zo bet badezet, e Kleder, d'ar 7 a viz gwengolo ; Kristina Kerbrat, eus ar voure'h, d'an 9 a viz here.

BEZIEDIGEZIOU

Jan-Mari Tanguy, eus a Lanneusfel, a zo bet beziet, e Kleder d'an 8 a viz gwengolo ha Mari-Loeiza Wilhou, gwreg Yann-Fransez Troadec, eus a Gerabret, d'an 11 eus an hevelep miz.

Mari Wilhou a oa nizez d'an Aotrou Gwilhou, maro hanter kant vloaz a zo, hag a zavas kement a gantikou kaer, e brezoneg.

KANTVET BLOAZ MARO AR GONIDEC

D'ar 16 a viz here, ar Bleun-Brug a vodas, e Lokrist, mi-goned ar Brezoneg, endro da vez ar Gonidec, den fur ha den gouiziek, reizer ar brezoneg !

An Aotrou 'n Eskop Cogneau a ganas al « Libera », ha raktal goudeze Fanch Gourvil a reas meuleudi ar grammadeger brudet.

An A. Rannou, d'an oferenn-bred, hag an Aotrou 'n Eskop, da fin pred, e Santez-Barba, a ziskouezas pebez kristen mat ha pebez Breizad kalonek e oa bet, e-doug e vuhez.

An A. Dujardin d'ar zadorn da noz ha d'ar zul goude lein a roas d'eomp eun tanva eus al leor talvoudus ema o sevel war buhez ar Gonidec.

Kanerezed Konk, renet gand an A. Laurent, hag an dimezell Tinaik Lucia a ganas d'eomp soniou ha kanaouennoù ar Bleun-Brug ha c'hoarieren Gwitalmeze ha re ar Bleun-Brug, renet gand an Aotroued Bleunven ha H. Caouissin a zisklerias « Ar C'hornadoned diweza » ha « Fostus an Doktor daonet ».

Etre an arvestou an Aotrou Mocaer a c'houlennas ouz ar gerent hag ouz ar vugale dere'hel start d'ar brezoneg :
Hep brezoneg, koulskoude, n'eus Breiz ebet !

DIOU ALL HA PEDER A-RAOK

D'ar 16 a viz here eo bet benniget er Grouaneg, e Plougerne, mein genta diou skol gristen nevez.

An A. Thomas, person Lannilis, a reas eur brezegenn da ziskouez peger ret eo kaout skoliou kristen da vugale ar gristenien.

Maen kenta skol ar baotred, — skol Sant-Kenan, — a voe benniget gand an A. Dujardin, rener skolach Lesneven.

Maen kenta skol ar mere'hed, — skol Itron Varia ar C'hrouaneg, — a voe benniget gand an A. Calvez, person Lesneven.

A. Abguillerm, person Retred Lesneven, an A. Fichoux, kelenner e skolach Lesneven, an A.A. Cornec ha Merrien, mistri-skol e Lilia, holl veleien ar barrez, na petra 'ta hag eur bern tud a oa er gouel.

Diou skol nevez all ha peder all a-raok e Plougerne a ra e 'houec'h en eur barrez.

Ar pezh a zo kaer hag a viro ouz ar feiz kristen da goll he splander e bro Mikael an Nobletz.

« AR BONT ER VELIN »

Levr savet gant Lociza er Miliner, — gwreg L. Herriou, rener « Dihunamb », — e kaver ennan 20 kontadenn goant dastumet e Bro-Wened ha skeudennaouet gant R. Perrin.

Ar skrivagnerezh a ginnig evelhen he c'hontadennou d'he bugale :

Traoal e vo eidonn-mé gouiet hou po hui, mem bugale karet, kavet enné un testeni dister a me karante en hou kevér hag e kevér er brehoneg, er ieh-sé en des dalbéh konzet dein me zad ha me mam hag em es mé disket deoh d'em zro, aveit ne vo ket torret er ranjen hou stag(doh hou rummad tud.

Beet elité,

Kristenien sonn
Breihiz gwirion.

Al levr a vez gwerzet 60, 50, 40 pe 30 lur ar pezh hervez ar paper a ya d'hen ober.

Ar mizou kas, da lavarout eo 24 gwenneg a zo ouspenn.

Ar geriou n'int ket anavezet gand an holl a zo graet eun daolenn anezo ha troet e galleg.

Setu ma c'hell al leor-man beza lennet aes a-wale'h gand an holl e Breiz.

Her goulenn e Bureo « Dihunamb », Hennebont, C. C. 241.28 Nantes.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCESSEUR DE
L. JEZÉQUEL

Tenner dent
Loret gant skol-vedesinerz Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. *Téléphone 0-16*

Yec'hed ar Vugale

ar **“ SIROP FERET ”**

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vliaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouskiennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.
Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

dean
Caouissin

Eun hano hepken

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e **MONTRouLEZ!**...

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

Eun dibab eus an traou
gwella evit ar-re vouzar

Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

Ti POITEL -- Ti glas — Ti a fizians

War blasenn Thiers
MONTRouLEZ

Ti koz L'OLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — **BREST**

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj
eo en **HON TI** eo e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an
dessiniou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

*Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had
 eget neus forz pehini all.*

Eun eskompt a **UGENT REAL DRE GANT** a vez roët
e marc'hadourez, ha **DEK DRE GANT** d'ar familhou ni-
verus diwar diskouez o c'hartenn.